

Рецензия на Дисертацията на Радосвета Хубанчева – Цветкова на тема ”Проблемът за човешкото тяло в християнската философия – съвременни измерения” за получаване на образователната и научна степен “Доктор по философия” (2.3)

Проф. доктор на философските и доктор на политологичните науки Петко Димитров Ганчев – преподавател в МВБУ – София/Ботевград

Искам още в началото да дам своята цялостна оценка на дисертацията на Радосвета Хубанчева- Цветкова и основанията на нейния автор да получи образователната и научна степен “Доктор по философия”.

Обсъжданата дисертация “Проблемът за човешкото тяло в християнската философия – съвременни измерения” е един във висока степен научно-изследователски труд, който както по избраната тема на изследване – човешкото тяло в неговите есенциални и екзистенциални релации с душата и духа и тялото в интерпретациите на християнската философия, прочетени и главно “разбрани” в съвременните им измерения с постоянната им корелация, колаборация и конкуренция с философията на Платон , Аристотел и неоплатониците до съвременните постмодернистки, суперлиберални еkleктически конструи, заслужава най-висока оценка. Тази оценка се опира както на последователно проведената логика на изследването, което във формалната структура на дисертацията е следвало историческото възхождение на християнската философско антропологична идея за човешкото тяло и неговото онтологично зададено единство с душата и духа, всъщност е било възвръщане към началата, към корените , към предпоставките, които в непрекъснатия синтез със социокултурните интенции на епохите на човешката история, представени от науките и онтологичната метафизика, са ставали, са се разгръщали и обосновавали ,за да имаме съвременните им измерения. В този смисъл обсъжданият труд е ценен не само за философията и науката, но и за философията на религията. При това с еднаква значимост както за философията на източно-православната християнска религия, така и за философията на Римо-католицизма. Това достойнство трудът има благодарение на конфесионалната независимост на автора и следвания от него обективен научен подход.

На второ място, високата ми оценка на този дисертационен труд се опира на приложения във висока степен успешно цялостен, системно диалектически подход както към разбиране на проблема “тяло-душа –дух”, така и в неговите интерпретации в християнската философия от Библейските времена до съвременността, а така също тълкуванията на този проблем от Платон, Аристотел и неоплатониците, през философиите на Новото време и съвременните философски учения. В списъка на приносните си моменти Радосвета Хубанчева- Цветкова е посочила, че е

използвала цяла дузина от методи, които са се допълвали и синергично са стимулирали евристичността, креативността на нейното изследване, но всъщност аз смятам, че тя е компресирала всички тези методи в един цялостен универсален инструментариум, който ѝ е позволил да обхване от много страни тази сложна, многопластова и многоаспектна тема, в която в специфичните понятия и термини е снета Еволюцията на Универсума.

На трето място, успехът на този труд и моята висока оценка за него не бил възможен, ако дисертантката не беше се опряла освен на Свещените писания на християнството, на отците, създатели на християнската философия и философска антропология и на огромен масив философска литература от авторитетни автори от древността до наши дни (244 заглавия), като постоянно е запазвала дистанцията на собствената си линия и позиция на изследването като субект, автор на този труд.

Приемам самооценката на авторката за приносните моменти в дисертационния труд, сред които искам да подчертая три:

1. Че в своето онтологично зададено единство като “тяло”, “душа” и “дух”, като “субстанциална предпоставеност” човекът е субект – носител на познание, език, смъсъл на културите, активност и креативност като въплътен дух и одухотворена материя. И че всяка актуализация не отнема и не отстранява различията между категориите “субект” и “обект”, като проява на онтологичното и на гносеологичното, но изисква тяхното прецизиране, винаги конкретно, в съответствие с постиженията на съвременната наука;

2. Че решението на теоретичния конструкт “информация” в контекста на “Mind-body-problem” може да бъде намерено върху основата на теорията на двуаспектността, в съответствие с която изработването, приемането и осмислянето на информацията от вътрешния опит (собствена психична реалност) и външния опит (действителността на обектите) не може да се обясни с ограничените психофизиологични параметри на редуccionизма. Това може да бъде постигнато само, когато изходим от особената “логосна” природа на съзнанието, на способността му да полага и разкрива смисли в обективната реалност;

3. Че неоснователността на теорията и практиката на либералната евгеника и въобще на постмодернистките философски интерпретации на “изчезващия субект” в океана от релации може да бъде разбрана само върху основата на “етиката на вида” и “наталността” (natality), които ни разкриват “онтологичната укорененост” на човешкото съществуване като единство на универсалната даденост на природното раждане, нормалната генетична приемственост и солидарност между човешките генерации.

Посочените от мен три основания за висока оценка на тази дисертация като авторово оригинално изследване на проблема за човешкото тяло в християнската философия в нейните съвременни измерения и подкрепените от мен три приносни моменти от самооценката

на Радосвета Хубанчева – Цветкова са достатъчно основани да смятам, че тя е показала не само сериозна философска култура, но и креативност, оригиналност в своето изследване, които са предостатъчни аргументи да ѝ бъде присъдено образователната и научна степен “доктор по философия”.

Логично, естествено Радосвета Хубанчева – Цветкова тръгва в разгръщането на характеристиките на психосоматичната конституция на човека от онези начала, които са дадени в библейските първоначала и определения, зададени в Тората и Стария завет на Библията. Прилагайки религиозно-философската редукция на тези определения и начала дисертантката извежда цяла група фундаментални постулати: а) Теоцентризм, в съответствие с който съществуването на всяко единично битие, в това число и битието на човека е проява на самото Битие на Бога. В този смисъл в християнската религия и във философията на тази религия движението е винаги от същността към явлението, от Общото към Особеното и Единичното. Така е не само във Философията на религията, но така е и в най-развитата форма на онтологичната метафизика при Хегел. Такава е дълбоката имаментна Логика на Универсалната Еволюция опряна върху Теориите на Универсалната Еволюция, която разкривам в трите тома на “Философията на универсалната история като фундаментална философия” (2010, 2012, 2016); б) Креационизъм. Бидейки твар, плът (“basar”), бързопреходна материя като форма човек е устроен целесъобразно, хармонично и прекрасно. И макар че има същите елементи като останалите живи същества човекът се различава качествено от тях, защото тези елементи са подредени, структурирани по особен начин и затова правят особена система със “софийни” предпоставки, заложили от Твореца.; Сотериологична парадигма. Следвайки Corpus Paulinum виждаме, че освобождаването на “духа”, на “аза” върви не от тялото навън, както е при Платон, а към “психофизично възкресение”. И смъртта и възкресението идват с човека, но докато смъртта идва с Адам, то възкресението идва с Христос. (От Първото послание на апостол Павел до Коринтяните) Затова Христос е алфа и омега на космическия процес.; в) Параметри на принципа на детерминизма и на индетерминизма. В първия случай човекът е конституция, обусловена от жизнените му потребности, околната среда и социума, а във втория, той има свободна воля, разум и възможност непрекъснато да прави избор и да се бори за своето щастие.; г) Етически дуализъм, според който доброто и злото нямат субстанциална природа, а са състояние на духа, резултат от моралния избор.

Дисертантката коректно е дала работещи определения на базисните, ключови категории в съответствие с проблемната област и аспекта на изследването на проблема за човешкото тяло. Вероятно някои перфекционисти биха искали по-разгърнати категории, но една дисертация за “доктор по...” не може да бъде компендиум на всички понятия и проблеми, включени в системата на изследване.

В заключителния параграф на тази I глава 3-1 “Антропологични идеи и категории на Платон, Аристотел и неоплатонизма в концептуалната приемственост на християнската философия” Радосвета Хубанчева – Цветкова е направила първия сравнителен, (компаративен) анализ на понятията от *Corpus Paulinum* с високата философичност на идеите на Платон и Аристотел и на подготвящите основите на християнската философия учения на Филон и Климент Александрийски и на Ориген. Тя е показала не само корелацията, но и синтеза, върху който ще се разгърнат идеите на Григорий Нисийски, Немезий Емески, а по късно в Латинския запад и на Аврелий Августин.

Във втората глава “Отношението “тяло и душа” в метафизичните системи на Новото време и в паралелния им антропологичен дискурс на християнската философия” анализът на дисертантката се разгръща върху по-познатите метафизични системи на Рене Декарт, Никола дьо Малбранш, Готфрид Лайбниц и Бенедикт Спиноза от една страна. И от друга, на водещи представители на неотомизма като Жак Маритен и Етиен Жилсон. Този анализ е финализиран върху “Философията на религията” на Хегел по този въпрос и по-конкретно и основателно върху екзистенциализма на Мартин Хайдегер. Ако при първата група философии на Новото време наред с присъстващата “под сурдинка” колаборация с християнската философия доминира контраверзията, противостоенето в съответствие с духа на епохата (Р.Декарт), то още при Г.Лайбниц, а в по-основателна степен при Б.Спиноза са налице търсения за нов синтез между християнската философия и рационалната метафизика и науката по въпроса за човешкото “тяло” и неговите релации с “душата” и “духа”. Така ще бъде подготвена новата степен на колаборация, конкуренция и синтез във философията на Хегел. И това е така, защото Хегел следва същата Логика на движение на Духа, Общото през Особеното и Единичното, т.е движение от *Essentia* към *Existenz* (от същността към съществуването).

В обратния ход при екзистенциализма, тук конкретно при М. Хайдегер, изходната точка на този анализ, в който не присъства психофизичния субстанциален дуализъм между душа и тяло и теоретическото противопоставяне между субекта и обекта е човекът, но не просто като *Sein* (битие), а като *Dasein*, като другото битие, като битие проект, битие ставане в съществуването. Разбирането на този обратен ход, където главното е ставането на индивидуалното битие на човека като израз на неговата психофизична конституция в света сред нещата на света дисертантката заслужава да бъде оценена високо като млад учен, който се е справил блестящо с изключително тежкото маниернечене на М.Хайдегер. Тя е постигнала дълбокия смисъл на неговата екзистенциална философия, според която непрекъснатото преживяване на

бъдещето от човека става пространството на реализацията на психофизичната конституция на човека.

Заключителният параграф на тази втора глава е посветен на анализа на Еволюционния телеологизъм на философията на Пиер Тейяр дьо Шарден и на Философията на процеса на Алфред Уайтхед- двама от последните представители на класическата европейска онтологична метафизика, в значителна степен стимулирали автора на този текст за развитие на неговите възгледи. И тук Радосвета Хубанчева е намерила мярата и верния тон в оценката на техните идеи в контекста на изследваната тема.

Ако при анализа на проблема “ тяло-душа-дух ” и неговите рефлексии в “класиката” на християнската философия и на философията дисертантката е имала “опорните точки” на известни авторитети, то при анализа на Mind-Body- Problem и базисните идеи за “тяло и телесност” включени в парадигмите на философския постмодернизъм и неговите опоненти в съвременната християнска антропология тя е била поставена на изпитание сама да търси верния път и тон за своите изводи. И трябва категорично да заявя, че тя се е справила много убедително. Само този факт говори, че авторката на дисертацията не само може да разсъждава и да прави необходимите изводи тръгвайки от малко или повече известни философски теории и възгледи от християнската философия и философска антропология, но и уверено да навлиза в неизследвани или малко изследвани области и да предлага своите убедителни изводи и оценки.

Целият философски постмодернизъм, представен главно от французите Жак Дерида, Ж. Бодриар и др. за мен е повърхностна англосаксонска рефлексия на процесите и ефектите, породени от науките и технологиите в съвременната турбулентна епоха на глобализации, интеграции, регионализации, индивидуализации, епоха на възхода на Абсолютния морален релативизъм. От една страна имаме невероятни постижения на генетиката и медицината, надминаващи фантастичните очаквания от преди десетилетия, а от друга силна манипулация и сугестия от страна на Масмедииите. Атакувани са не само тялото, но и душата и духа на съвременния човек. Философите постмодернисти с претенциозния си рационализъм усилват деформациите в съзнанието на масите. Всичко това обърква масовия човек и превръщайки го в “никой” го прави удобно месиво на определени финансово олигархични и икономико-политически структури. Ситуация на глобална духовна криза на цивилизацията.

В тази ситуация силите на разума търсят и предлагат принципите, които ще съхранят човечеството. И един от тези водещи принципи е съхраняването на Единството на човека като Тяло-Душа и Дух. Смятам, че Радосвета Хубанчева- Цветкова се е справила много убедително със своята задача в дисертацията си “Проблемът за човешкото тяло в християнската

философия – съвременни измерения” и затова предлагам на уважаемото жури без колебания да й присъдим образователната и научна степен “Доктор по философия “ (2.3). С рецензирания труд тя показва категорично , че е един млад талантлив учен, на когото пожелавам дълъг и успеш път!

Рецензент:

Проф. дфн., дпн. Петко Д. Ганчев :

11.03.2018 г. София